

Protocol

‘Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling’

Gebaseerd op ‘Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling’

Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Juni, 2013

SBO De Burcht
Mozartstraat 180A
2983AK Ridderkerk
078-8200034
info@burcht-ridderkerk.nl

Inhoud

Inhoud	2
Inleiding	3
Doel	3
Visie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Verantwoording	4
Route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.....	5
Stappenplan.....	6
Stap 1: In kaart brengen van signalen	6
Stap 2: Collegiale consultatie en zonodig raadplegen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld.....	6
Stap 3: Gesprek met de ouders	6
Stap 4: Wegen van het geweld of de kindermishandeling.....	6
Stap 5: Beslissen: Hulp organiseren of melden	7
Stap 5A: Hulp organiseren en effecten volgen.....	7
Stap 5B: Melden en bespreken met de ouder	7
Evaluatie en nazorg	7
Literatuur.....	8
Bijlage 1: Signalenlijst Kindermishandeling 4-12 jaar.....	9
Bijlage 2: Observatieformulier	12
Bijlage 3: Voorbeeld verslag ParnasSys	16

Inleiding

Per 1 juli 2013 is het voor het onderwijs verplicht om gebruik te maken van een meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Dit protocol is ontwikkeld op basis van het basismodel meldcode van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Dit basismodel is aangepast aan de praktijksituatie van De Burcht. Dit protocol bevat een stappenplan, die de beroepskracht in volgorde dient te doorlopen bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Doel

Het doel van dit protocol 'huiselijk geweld en kindermishandeling' is het bieden van een handreiking voor leerkrachten bij een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling. Dit protocol ondersteunt leerkrachten bij het doorlopen van de stappen van de meldcode.

Verantwoording (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2012)

Het bevoegd gezag van SBO De Burcht

Overwegende

- dat SBO De Burcht verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen en gezinnen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de leerkrachten die werkzaam zijn bij SBO De Burcht op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat SBO De Burcht een meldcode wenst vast te stellen zodat de leerkrachten die binnen SBO De Burcht werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat SBO De Burcht in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de leerkrachten bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder **huiselijk geweld** wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling en eengerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex) partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- dat onder **kindermishandeling** wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder beroepskracht in deze code wordt verstaan: de leerkracht die werkzaam is op SBO De Burcht en die in dit verband aan leerlingen van de basisschool zorg, begeleiding, onderwijs, of een andere wijze van ondersteuning biedt;
- dat onder cliënt in deze code wordt verstaan: iedere persoon aan wie de beroepskracht zijn professionele diensten verleent (leerlingen en ouders/verzorgers).

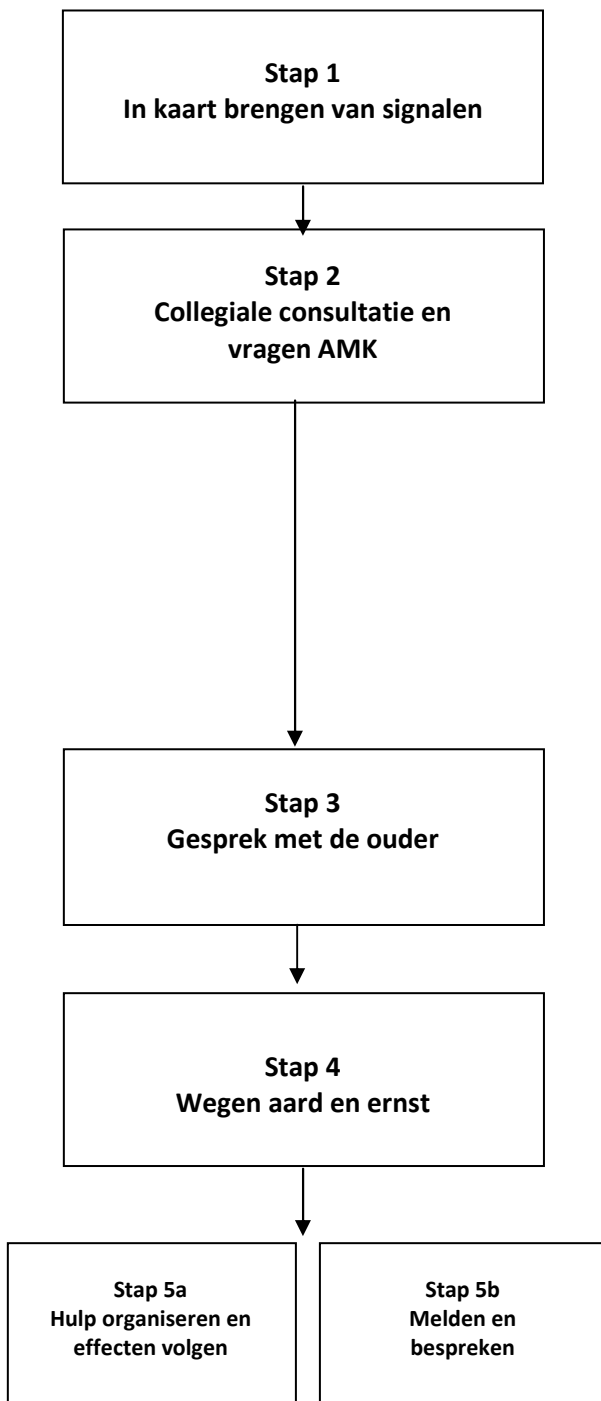
In aanmerking nemende

- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op de jeugdzorg;
- de Wet maatschappelijke ondersteuning

Stelt de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2012).

Route bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Ohlsen (2013)

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- Observeer
- Onderzoek naar onderbouwing
- Gesprek met ouders: delen van de zorg

Stap 2: Collegiale consultatie en raadplegen Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

- Bilateraal overleg met duo-collega, vorige leerkracht, leerkracht van broers/zussen, intern begeleider, directeur (taak van de leerkracht)
- Consulteer externe collega's tijdens (taak van de intern begeleider):
  - Groepsbespreking
  - Zorgteam
  - CJG-casusoverleg
- Consulteer ook het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (taak van de intern begeleider)
- Uitkomsten consultaties bespreken met ouders

Stap 3: Gesprek met de ouder

- Gesprek met de ouder: delen van de zorg

Stap 4: Weeg de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

- Weeg risico, aard en ernst van de kindermishandeling of huiselijk geweld. Vraag het AMK hierover een oordeel te geven.

Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen

- Bespreek uw zorgen met de ouder
- Organiseer hulp door ouder en leerling door te verwijzen naar Bureau Jeugdzorg
- Monitor of ouder en leerling hulp krijgen
- Volg de leerling

Stap 5b: Melden en bespreken met de ouder

- Bespreek met de ouder uw voorgenomen melding
- Meld bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

Stappenplan

Stap 1: In kaart brengen van signalen

In deze fase worden de signalen van de mishandeling of het geweld in kaart gebracht door de leerkracht. Dit kan met behulp van de signalenlijst die weergegeven is in bijlage 1. Ook kan er gebruik gemaakt worden van de observatielijst van bijlage 2 van dit protocol. Opvallendheden worden verzameld door de leerkracht van de betreffende leerling.

Het is belangrijk dat de signalen zo feitelijk mogelijk worden beschreven (Ohlsen, 2013). Hypothesen en veronderstellingen kunnen ook in deze fase worden vastgelegd. Hierbij moet duidelijk gemaakt worden dat het gaat om een hypothese of veronderstelling. Deze gegevens worden vastgelegd in het leerlingdossier van ParnasSys (zie bijlage 3).

In deze fase vindt er ook een gesprek plaats met de ouders om de zorgen te delen.

Stap 2: Collegiale consultatie en indien nodig raadplegen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld

Tijdens de tweede stap gaat de leerkracht in overleg met deskundige collega's. Mogelijke collega's voor consultatie zijn:

- De duo-collega;
- De vorige leerkracht(en) van de betreffende leerling;
- De leerkracht(en) van broers of zussen;
- De intern begeleider;
- De directeur.

De leerkracht neemt zelf het initiatief om in overleg te gaan met bovenstaande collega's. De intern begeleider legt contact met externe partners en organisaties ter ondersteuning. Dit doet zij altijd in overleg met de leerkracht. Zij neemt contact op met het AMK of het SHG om advies in de te winnen. Deze informatie wordt teruggekoppeld naar de leerkracht. De leerkracht bespreekt dit met de ouders.

Stap 3: Gesprek met de ouders

In de derde fase van dit stappenplan vindt er een oriënterend of algemeen gesprek plaats met de ouders van de betreffende leerling. Hierbij zijn de leerkracht, intern begeleider en eventueel de directeur betrokken. In overleg kan hiervan afgeweken worden. In sommige gevallen kan er beter geen gesprek plaatsvinden met de ouders, bijvoorbeeld wanneer de school bang is dat dit negatieve gevolgen heeft voor de veiligheid van de leerling of de beroepkracht (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, 2012). Ook kan men ervoor kiezen om geen gesprek te voeren met de ouders wanneer men een goede reden heeft om te denken, dat de ouder het contact met de school zal verbreken. Indien hier sprake van is, dient men deze keuze te verantwoorden en schriftelijk vast te leggen in ParnasSys (bijlage 3).

Leerkrachten kunnen een gesprek aangaan met de leerling over het gesprek dat met ouders gevoerd zal gaan worden. Het is belangrijk dat er een terugkoppeling plaatsvindt met de leerling nadat dit gesprek met ouders heeft plaatsgevonden.

Stap 4: Wegen van het geweld of de kindermishandeling

Op basis van de signalen, het advies van het AMK of SHG en het gesprek met de ouder, worden in stap 4 de aard en de ernst van het geweld gewogen. Dit gebeurt in intern overleg met de leerkracht, intern begeleider en directeur.

Stap 5: Beslissen: Hulp organiseren of melden

Stap 5A: Hulp organiseren en effecten volgen

Indien er in de vierde stap is besloten om zelf hulp te organiseren, meldt de intern begeleider de leerling aan bij het ZorgTeam, het CJG-casusoverleg, de schoolarts, schoolmaatschappelijk werk of bij Bureau Jeugdzorg. In dit geval wordt er een handelingsplan opgesteld voor de hulpverlening van de leerling en het gezin. De leerkracht is verantwoordelijk voor het uitvoeren van dit plan. Wanneer deze hulp niet effectief blijkt te zijn, kan er alsnog voor gekozen worden om een melding te doen bij het AMK.

Stap 5B: Melden en bespreken met de ouder

Indien er uit overleg of de weging (stap 4) is gebleken, dat er een melding gedaan dient te worden bij het AMK, neemt de intern begeleider deze taak op zich. Met het AMK wordt overlegd, wat de school zelf nog kan doen binnen de grenzen van de eigen werkzaamheden, nadat er een melding is gedaan. Voorafgaand aan de melding dient er een gesprek plaats te vinden met de ouders van de leerling. In dit gesprek wordt aan de ouders uitgelegd waarom de beroepskracht een melding wil doen en wat hier het doel van is. Hierna wordt de ouders om een reactie gevraagd. Indien de ouder of de leerling hier een bezwaar tegen heeft, wordt er overlegd op welke wijze men tegemoet kan komen aan de bezwaren (Wolzak, 2009). Deze wordt vastgelegd in het document (zie bijlage 3). Indien het niet mogelijk is om aan deze bezwaren tegemoet te komen, worden de bezwaren afgewogen tegen de veiligheid van de leerling. Indien dit laatste de doorslag geeft, wordt er een melding gedaan.

Evaluatie en nazorg

Indien er bij stap 5 de keuze is gemaakt om zelf hulp te organiseren, dient het handelingsplan geëvalueerd te worden. Het doel hiervan is om na te gaan of alle stappen zijn verlopen volgens plan (Wolzak, 2009). Indien nodig kunnen afspraken bijgesteld worden. De leerkracht draagt hier verantwoording voor.

Indien de school zelf geen hulp heeft georganiseerd, maar een melding heeft gedaan bij het AMK, is het belangrijk dat de leerkracht alert blijft op het welzijn van de leerling. Indien nodig kunnen er gesprekken plaatsvinden met de intern begeleider. Wanneer blijkt dat er, na aanmelding bij het AMK, nieuwe zorgelijke signalen zijn over de leerling, kan de intern begeleider opnieuw contact opnemen met het AMK.

Literatuur

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2012). *Basismodel meldcode huiselijk geweld en Kindermishandeling; Stappenplan voor het handelen bij signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling*. Verkregen op 19 mei, 2013, van <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/huiselijk-geweld/documenten-en-publicaties/rapporten/2011/02/02/basismodel-meldcode-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling.html>.

Ohlsen, P. (2012). *Kindermishandeling, en dan...; Hoe te signaleren en handelen binnen het Primair Onderwijs*. Alphen aan de Rijn: Kluwer.

Wolzak, A. (2009). *Kindermishandeling: Signaleren en handelen*. Amsterdam: SWP.

Bijlage 1: Signalenlijst Kindermishandeling 4-12 jaar

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4 - 12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld (Wolzak, 2009).

De signalen

Lichamelijk welzijn:

- Blauwe plekken
- Brandwonden
- Botbreuken
- Snij-, krab- en bijtwonden
- Groeiachterstand
- Te dik
- Slecht onderhouden gebit
- Regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- Kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- Oververmoeid
- Vaak ziek, ziektes herstellen slecht
- Kind is hongerig
- Eetstoornissen
- Achterblijvende motoriek
- Niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind:

- Timide, depressief
- Weinig spontaan
- Passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- Apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- In zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- Labiel
- Erg nerveus
- Hyperactief
- Negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- Negatief lichaamsbeeld
- Agressief, vernielzucht
- Overmatige masturbatie

Tegenover andere kinderen:

- Agressief
- Speelt weinig met andere kinderen
- Vluchtige vriendschappen
- Wantrouwend
- Niet geliefd bij andere kinderen

Tegenover ouders:

- Angstig, schrikachtig, waakzaam, meegaand, volgzaam
- Gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

Tegenover andere volwassenen:

- Angst om zich uit te kleden
- Angst voor lichamelijk onderzoek
- Verstijft bij lichamelijk contact
- Angstig, schrikachtig, waakzaam
- Meegaand, volzaam
- Agressief
- Overdreven afhankelijk
- Wantrouwend
- Vermijdt oogcontact

Overig:

- Plotselinge gedragsverandering
- Gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- Slechte leerprestaties, rondhangen na school
- Taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder:

- Onverschillig over het welzijn van het kind, troost het kind niet
- Laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- Geeft aan het niet meer aan te kunnen
- Is verslaafd
- Is ernstig (psychisch) ziek
- Kleedt het kind te warm of te koud aan
- Zegt regelmatig afspraken af
- Houdt het kind vaak thuis van school
- Heeft irreële verwachtingen van het kind
- Zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie:

- Samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- Sociaal isolement
- Alleenstaande ouder
- Partnermishandeling
- Gezin verhuist regelmatig
- Slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn:

- Verwondingen aan geslachtsorganen
- Vaginale infecties en afscheiding
- Jeuk bij vagina of anus
- Pijn in bovenbenen
- Pijn bij lopen of zitten
- Problemen bij plassen
- Urineweginfecties
- Seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind

- Drukt benen tegen elkaar bij lopen
- Afkeer van lichamelijk contact
- Maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- Extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- Zoekt seksuele toenadering tot volwassenen

Bijlage 2: Observatieformulier

Naam leerling:
Leeftijd:
Groep:
Jongen/meisje
Naam leerkracht:
Datum:

Algemene vragen

Sinds wanneer maakt u zich zorgen om het kind?

Delen anderen uw zorgen? Zo ja, wie?

Welke concrete signalen heeft u waargenomen bij het kind of de ouders? *(Gebruik hiervoor bijlage 1: Signalenlijst Kindermishandeling 4-12 jaar)*

Hoe vaak komen de signalen voor en wanneer heeft u ze waargenomen?

Worden er bij eventuele broers of zussen ook signalen waargenomen? Zo ja, welke?

Is er de laatste tijd iets veranderd in het gedrag van het kind? Zo ja, wat?

Weet u bijzonderheden van het gezin? Zo ja, welke?

Hoe verloopt het contact tussen u en de ouders?

Observatiepunten

Houd het kind een bepaalde periode op onderstaande punten in de gaten. Noteer uw bevindingen.

Vertoont het kind opvallend gedrag? Zo ja, wat voor opvallend gedrag? Wanneer en hoe vaak?

Hoe is het contact met andere leerlingen in de groep?

Hoe is het contact met volwassenen?

Hoe is het contact tussen het kind en zijn ouders?

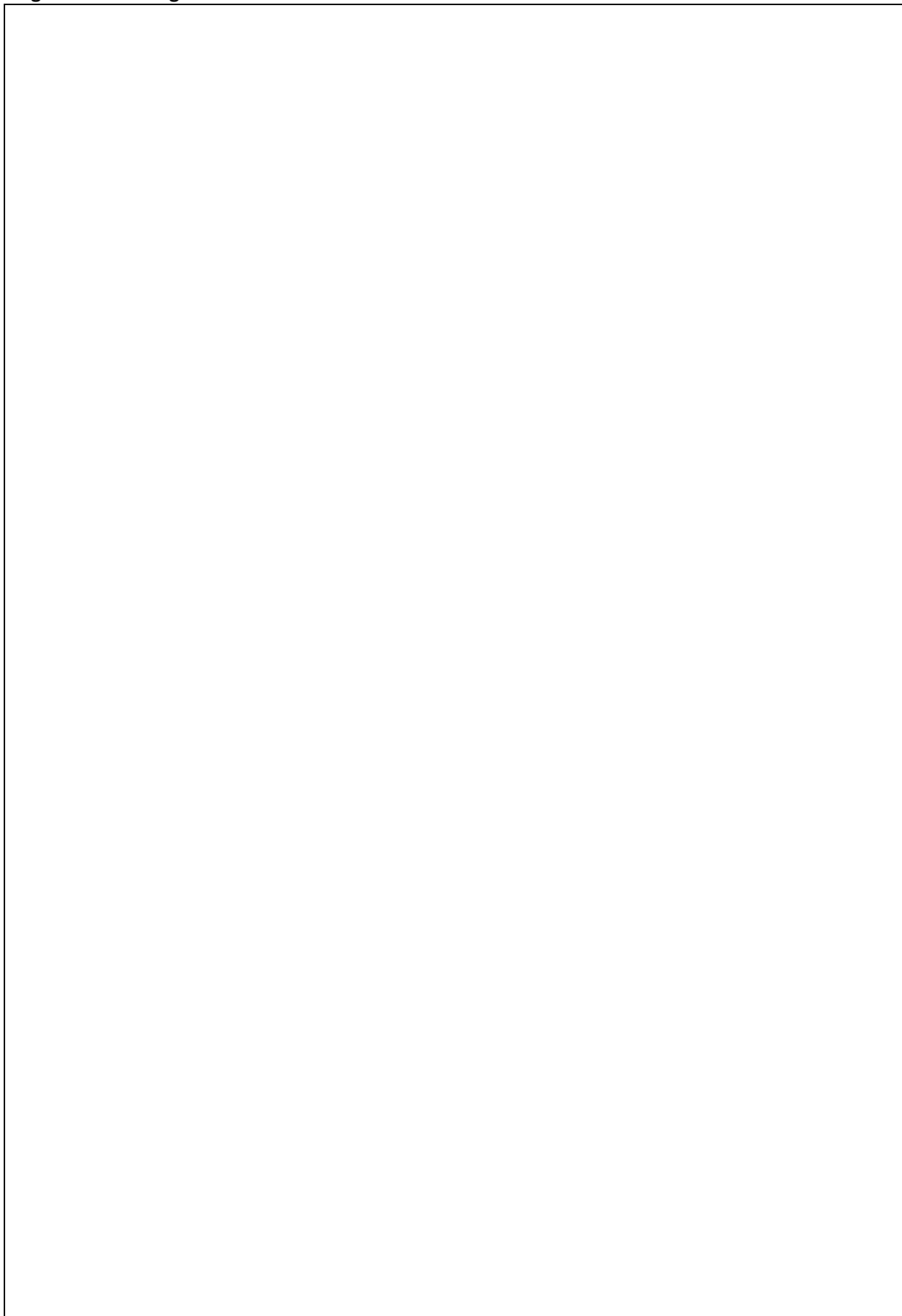
Hoe is de uiterlijke verzorging van het kind?

Hoe zijn de schoolresultaten van het kind?

Eigen observatiepunten

Kijk naar de signalenlijst. Zijn er punten waar u over twijfelt? Noteer deze punten hieronder. Observeer het kind hier ook op. Schrijf hier uw bevindingen op.

Eigen aantekeningen

A large, empty rectangular box with a thin black border, intended for the user to write their own notes. The box occupies most of the page's vertical space.

Ga vertrouwelijk om met dit formulier en bewaar deze op een afgesloten plaats!

Bijlage 3: Voorbeeld verslag ParnasSys

Notitie *[naam leerling]*
Geboortedatum *[datum]*
Groep *[groep]*

Categorie Meldcode
Onderwerp Meldcode
Schooljaar *[jaar/jaar]*
Notitiedatum *[datum]*
Gemaakt door *[naam leerkracht]*
Notitie Datum:
Betrokken leerkrachten:

STAP 1: In kaart brengen van signalen
Datum:
Feitelijke signalen:
Actie:

STAP 2: Collegiale consultatie
Datum:
Betrokkenen:
Samenvatting:
AMK raadplegen: ja/nee
Advies AMK:
Actie:

STAP 3: Gesprek met ouder(s)
Datum:
Betrokkenen:
Samenvatting:
Actie:

STAP 4: Wegen aard en ernst
Datum:
Betrokkenen:
Besluit:

STAP 5A: Hulp organiseren en volgen van effecten
Datum:
Aanmelden bij: ZT / CJG-casusoverleg / SMW / Schoolarts / BIZ
Datum eerste bespreking:
Korte inhoud:

STAP 5B: Melden en bespreken met de ouder(s)
Datum bespreken met de ouder:
Korte inhoud:
Datum melding AMK:
Korte inhoud:

NAZORG EN EVALUATIE
Datum:
Betrokkenen:
Samenvatting:
Actie:

Datum:
Betrokkenen:
Samenvatting:
Actie: